

United States Agency for International Development: Strategy and Areas of Activities in Ukraine (1992–2024)

UDC: 327:94(73+477)"1992/2024"

DOI: <https://doi.org/10.15421/172452>**Mateleshko Yurii**Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0001-5327-8354>, yurii.mateleshko@uzhnu.edu.ua*Uzhhorod National University (Uzhhorod, Ukraine)*

Abstract

The relevance of the topic is explained by the significant contribution made by the United States Agency for International Development (USAID) to the development of democracy, civil society, market economy and healthcare in Ukraine, as well as the lack of research on this issue.

The purpose of the article is to clarify the strategy, goals, areas and features of USAID's activities in Ukraine during 1992–2024.

Results. It was found that the strategic goal of the Agency's activities is a democratic and economically developed Ukraine, united around Western values, which is one of the foundations of an integral, strong and peaceful Europe. About 100 USAID programs in four main areas of the Agency's activities in Ukraine were analyzed: economics, politics and society, healthcare, and humanitarian aid.

Conclusions. The current USAID Cooperation Strategy is based on the idea that the European aspirations, democratic progress, and future prosperity and sovereignty of Ukraine are only achievable if the corruption problem is solved, the impacts of Russian aggression are mitigated, democratic governance is strengthened, and market-driven economic growth is sustainable. For more than 30 years of its activity in Ukraine, USAID has implemented more than 50 programs that contributed to the development of democratic governance, civil society, independent media, and also supported the fight against corruption, and the protection of human rights. The Agency has made significant contribution to promoting the development of market economy and healthcare, as well as to the social protection of the most vulnerable people. Today, the Agency is implementing more than 40 programs in Ukraine, among which the most important are those related to overcoming the negative consequences of the full-scale war (restoration of the energy system, food security, humanitarian aid to victims, etc.).

Keywords: USAID, USA, Ukraine, international cooperation, soft power, public diplomacy, international aid

Агентство США з міжнародного розвитку: стратегія та напрями діяльності в Україні (1992–2024)

Мателешко Юрій*Ужгородський національний університет (Ужгород, Україна)*

Анотація

Актуальність теми пояснюється тим вагомим внеском, який зробило Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в розвиток демократії, громадянського суспільства, ринкової економіки та охорони здоров'я в Україні, а також відсутністю досліджень з цієї проблематики.

Метою статті є з'ясування стратегії, цілей, напрямів та особливостей діяльності USAID в Україні протягом 1992–2024 рр.

Результати. На основі аналізу базових документів з'ясовано, що стратегічною метою діяльності Агентства є демократична та економічно розвинена Україна, об'єднана навколо західних цінностей, що є однією з основ цілісної, сильної та мирної Європи. Опрацювавши близько 100 минулих та сучасних програм USAID, виокремлено та охарактеризовано головні напрями діяльності Агенства в Україні: економічний та суспільно-політичний, а також ті, що пов'язані з охороною здоров'я та наданням гуманітарної допомоги.

Висновки. В основі поточної Стратегії співробітництва USAID лежить ідея, згідно якої європейські прагнення, демократичний поступ, майбутній добробут і суверенітет України можуть бути забезпечені лише за умови вирішення проблеми корупції, пом'якшення наслідків російської агресії, а також досягнення сталого економічного зростання на ринкових засадах. За більш ніж 30 років своєї діяльності в Україні USAID реалізувало понад 50 програм, що сприяли розвитку демократичного врядування, громадянського суспільства, незалежних медіа, а також підтримували боротьбу з корупцією та захист прав людини. Агентство зробило суттєвий внесок у сприяння розвитку ринкової економіки та сфери охорони здоров'я, а також у соціальний захист найбільш уразливих верств населення. Сьогодні USAID реалізує в Україні понад 40 поточних програм, серед яких особливо важливими є ті, що пов'язані з подоланням негативних наслідків повномасштабної війни (відновлення енергосистеми, продовольча безпека, гуманітарна допомога постраждалим тощо).

Ключові слова: USAID, США, Україна, міжнародне співробітництво, «м'яка сила», публічна дипломатія, міжнародна допомога

Стаття надійшла / Article arrived: 14.05.2024

Схвалено до друку / Accepted: 30.06.2024

Вступ.

Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) є провідною урядовою інституцією Сполучених Штатів, яка головним чином займається невійськовою іноземною допомогою та сприянням розвитку. З річним бюджетом понад 40 млрд дол. USAID, на яке припадає більше половини всієї зовнішньої підтримки США, є однією з найбільших агенцій з надання допомоги у світі. Агентство просуває інтереси країни «м'якими» методами, сприяє національній безпеці та економічному процвітання США, а також робить внесок у розвиток та стійкість країн-реципієнтів. USAID має представництва у понад 100 країнах, які розташовані переважно в Африці, Азії, Латинській Америці, на Близькому Сході та в Східній Європі. Україна відіграє важливу роль у стратегії Агентства США з міжнародного розвитку, яке зацікавлене у становленні в країні інститутів демократії та глобально інтегрованої ринкової економіки. Для досягнення цих цілей, які відповідають інтересам як Сполучених Штатів, так й України, USAID разом з українськими урядовими та недержавними структурами вже більше трьох десятиліть докладає зусиль для розвитку прозорих і підзвітних процесів врядування із залученням громадянського суспільства, забезпечення стійкого економічного розвитку та надання ефективних медичних послуг.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Проблема діяльності USAID в Україні ще не була предметом окремого дослідження, хоча питання функціонування Агентства епізодично розглядалося в деяких аналітичних звітах, які стосувалися українського громадянського суспільства (Civil Society in Ukraine, 2024) та фінансово-економічного розвитку країни (Development Finance Assessment, 2022). Також діяльність USAID вивчалася науковцями крізь призму геополітики, геоekonomіки та «м'якої сили» Сполучених Штатів Америки (Essex, 2013; Bhungalia, 2016; Buchkovska, 2023).

Мета статті: з'ясувати стратегію, цілі, напрями та особливості діяльності USAID в Україні протягом 1992–2024 рр.

Результати дослідження.

Історія Агентства починається з 1961 р., коли після ухвалення Конгресом Закону про іноземну допомогу (Foreign Assistance Act, 1961), який реорганізував програми зовнішньої підтримки США та передбачав створення відповідної інституції, президент Кеннеді підписав наказ про заснування USAID – першої американської організації з надання допомоги зарубіжним країнам. Понад 60 років ця інституція допомагала вирішувати глобальні проблеми, які виникали протягом кожного наступного десятиліття. Так, у 1960–1970-х рр. USAID допомогло новим незалежним країнам створювати економічну та освітню інфраструктуру, одночасно надаючи

продовольчу допомогу та інвестиції в сільське господарство з метою запобігання голоду. У 1980-х рр., під час боргової та валютної кризи, організація сприяла економічним реформам та допомагала стабілізувати фінансові системи. У 1990-х рр., після розпаду Радянського Союзу, Агентство допомогло десяткам країн перейти від автократії до демократії. В 2000-х рр. USAID збільшило глобальні інвестиції в охорону здоров'я з метою боротьби з ВІЛ/СНІДом і малярією. У 2010-х рр. Агентство допомагало країнам скористатися епохою швидкого економічного зростання за допомогою інструментів для підвищення продуктивності сільського господарства, побудови стійкої енергетичної інфраструктури та використання потенціалу приватного сектора, даних і цифрових технологій. Сьогодні перед USAID стоять завдання подолання наслідків пандемії COVID-19, глобального потепління, зростання впливу антидемократичних партій та автократичних урядів, а також вторгнення Росії в Україну, що, зокрема, спричинило світову продовольчу кризу. (Policy Framework, 2023, р. 7).

USAID планує свої програми розвитку та допомоги в координації з Державним департаментом і співпрацює з іншими урядовими установами США, Конгресом, а також американськими приватними компаніями, науковими установами, релігійними групами та неурядовими організаціями. Адміністратор Агенства є постійним учасником Ради національної безпеки Сполучених Штатів. Як важливий компонент в системі зовнішньої діяльності США, що просуває цінності та політику держави, USAID налагоджує партнерства з національними урядами, приватним сектором, недержавними організаціями та громадянським суспільством по всьому світу. (Joint Strategic Plan, 2022, р. 8, р. 12).

Головними цілями діяльності Агентства США з міжнародного розвитку є: 1) надання гуманітарної допомоги у відповідь на стихійні лиха, техногенні катастрофи, конфлікти тощо; 2) поліпшення здоров'я населення світу; 3) сприяння стійкому економічному зростанню та зайнятості, продовольчій безпеці та сільському господарству; 4) покращення стану навколишнього середовища, зокрема шляхом зменшення викидів, захисту екосистем та переходу на відновлювані джерела енергії; 5) зміцнення демократії та захист прав людини; 6) підтримка глобальної стабільності шляхом подолання нестійкості держави та суспільства, протидії екстремізму та іншим формам насильства; 7) розширення прав жінок (дівчат) через підтримку рівного доступу до можливостей у домогосподарстві, суспільстві, економіці тощо; 8) сприяння справедливій, інклюзивній та доступній освіті для всіх дітей та молоді (Joint Strategic Plan, 2022, рр. 8-9).

В офіційних документах організації підкреслюється, що її діяльність є інвестицією в безпеку та процвітання американського народу, оскільки USAID

допомагає США боротися з транснаціональними загрозами, розширювати ринки та покращувати умови для американських компаній за кордоном, а також сприяти демократичному врядуванню, що є основою глобального миру та безпеки (Policy Framework, 2023, pp. 7-8).

Співпраця Агентства з Україною почалася майже одразу після здобуття нею незалежності. У 1992 р. USAID та Україна підписали двосторонню угоду про гуманітарне, економічне та технічне співробітництво, де були визначені три стратегічні цілі: 1) створити ринкову економіку на розлогій суспільній базі; 2) сприяти розбудові демократичної політичної системи за широкої участі громадян; 3) допомогти у реформуванні соціального сектору з метою пом'якшення труднощів перехідного періоду, передусім для найбільш уразливих верств населення. Протягом десятиліть USAID допомагало становленню в Україні активного громадянського суспільства, незалежних ЗМІ, вільного підприємництва, надавало підтримку найменш захищеним соціальним групам і хворим на туберкульоз та ВІЛ/СНІД. USAID працює над покращенням бізнес-клімату та залученням іноземних інвестицій, розвитком фінансового сектору та підвищенням енергоефективності. За сприяння Агентства 1,8 млн українських громадян отримали державні акти на володіння земельними ділянками, а також була створена мережа правової допомоги цим новим приватним землевласникам. (Context, 2024).

Після 24 лютого 2022 р. USAID одразу відреагувало на деякі з найнагальніших потреб України, зокрема ті, що стосувалися тепла та електроенергії, експорту продовольства, а також системи охорони здоров'я, що мала ефективно реагувати на нові виклики (Context, 2024). З метою забезпечення функціонування країни в критичний період Сполучені Штати через Агенство надали Україні 22,9 млрд дол. прямої бюджетної підтримки, а також майже 5 млрд дол. допомоги на гуманітарні потреби та сприяння розвитку (Ukraine: Country Overview, 2024).

У Спільній регіональній стратегії Держдепартаменту та USAID 2022 р. серед завдань відомчих бюро у справах Європи та Євразії зазначаються такі: 1) підтримати зусилля України виграти війну та відбудувати країну, а також забезпечити повагу до її територіальної цілісності шляхом виведення військ РФ; 2) протистояти неправдивим заявам і наративам Росії та рішуче підтримувати суверенітет України; 3) надавати екстрену гуманітарну допомогу переміщеним особам, біженцям та уразливим верствам населення в Україні та за її межами; 4) пом'якшити глобальний вплив російсько-української війни на продовольчу безпеку, енергопостачання та зусилля з диверсифікації енергоресурсів, а також на світову економіку загалом (Joint Regional Strategy, 2022, p. 6).

В основі Стратегії співробітництва з питань розвитку країни на 2019–2024 рр. (продовжена до 2026 р.) лежить гіпотеза розвитку, згідно якої європейські прагнення, демократичний поступ, майбутній добробут і суверенітет України можуть бути забезпечені лише за умови вирішення проблеми корупції, пом'якшення наслідків російської агресії, а також досягнення сталого економічного зростання на ринкових засадах. Прогрес у виконанні всіх цих завдань є важливим для просування країни «шляхом до самостійності» та здатності брати на себе провідну роль у процесі свого власного розвитку. В документі зазначається, що сьогодні Україна веде війну на два фронти, що обмежує її спроможність рухатися у напрямі самостійності: з одного боку, вона має чинити опір повномасштабній агресії з боку Росії, а з іншого – долати успадкований від попередніх років тягар внутрішньої корупції. Успіх або поразка України в подоланні цих викликів матиме суттєві наслідки для майбутнього Європи, її стабільності, а, отже, й для США, для яких існування цілісної, сильної та мирної Європи є однією з основоположних цілей політики у сфері національної безпеки. (Country Development Cooperation Strategy, 2019, p. 2, 4, 39). Ці положення закріплені й у Стратегії національної безпеки США, де зазначається, що «потужна та вільна Європа є життєво важливою для Сполучених Штатів Америки», а «жорстока та неспровокована війна Росії проти її сусіда України зруйнувала мир у Європі та вплинула на стабільність у всьому світі». Зважаючи на це, США продовжуватимуть підтримувати Україну в її боротьбі за свободу та допомагатимуть їй відновлювати економіку й інтегруватися з Європейським Союзом (National Security Strategy, 2022, p. 26).

Можна виокремити такі головні напрями діяльності USAID в Україні: економічний, суспільно-політичний та оздоровчий (охорона здоров'я). Також важливим, особливо в контексті сьогодишніх воєнних реалій, є напрям, пов'язаний із наданням гуманітарної допомоги.

Агентство сприяє економічному зростанню України та формуванню в ній конкурентоздатної ринкової економіки, у якій малі та середні підприємства здатні ефективно реалізовувати свій потенціал. Сьогодні в цій сфері реалізуються 9 поточних програм.

Разом зі Світовим банком, ЄС та ЄБРР USAID підтримало програму приватизації українського уряду, цілями якої були швидкий та справедливий розподіл акцій серед українських громадян, розвиток ринку капіталу та створення критичної маси приватних підприємств задля забезпечення проведення їхньої реструктуризації та модернізації. Для виконання цих завдань були започатковані такі програми, як «Мала приватизація» (1992–1999), «Масова приватизація» (1994–1998) та «Приватизація землі» (1995–2006). (15 Years of Partnership, 2007, pp. 6-7).

З 1993 р. USAID почало реалізовувати програми підтримки аграрного сектору української економіки, які стосувалися розвитку агробізнесу, аграрної політики, реєстрації земель сільськогосподарського призначення, дорадчих служб та маркетингу (15 Years of Partnership, 2007, pp. 8-9). Серед діючих програм можна виокремити «Кредит для сільгоспвиробників» (2016–2024), «Діяльність зі зростання економічної стійкості» (2018–2026) та «Можливості для зростання сільського господарства» (2019–2026) (Economic Growth, 2024). 19 липня 2022 р. з метою підтримки українського аграрного виробництва та експорту Агентство започаткувало «Ініціативу стійкості сільського господарства (AGRI) – Україна». Ціллю програми також є пом'якшення глобальної кризи продовольчої безпеки, яку спричинила війна Росії проти України. У перший рік функціонування «AGRI – Ukraine» USAID витратило 100 млн дол. США та залучило додаткові 250 млн дол. від інших донорів (загальний обсяг інвестицій – 850 млн дол.) (Agriculture Resilience Initiative, 2024).

Агентство допомагає Україні в побудові ефективної фінансової системи, яка регулюється політично та економічно незалежними структурами, використовує визнані у світі методи діяльності, є інтегрованою до міжнародних стандартів, а також користується довірою з боку українських громадян та інвесторів. Становленню сучасного фінансового сектору України в 1990-х – 2000-х рр. допомагали такі програми, як «Реформа банківського сектору», «Ринки фінансів і капіталу», «Стандарти бухгалтерського обліку» та «Доступ до кредиту» (15 Years of Partnership, 2007, pp. 10-11).

Одним із пріоритетів USAID є розвиток бізнесу (передусім малого та середнього) в Україні. Програми Агентства в цій сфері спрямовані на покращення бізнес-клімату шляхом зменшення непотрібного державного регулювання та створення умов для залучення інвестицій, надання кредитів і технічної допомоги, забезпечення доступу до фінансових ресурсів, а також розвитку бізнес-освіти (15 Years of Partnership, 2007, pp. 12-13; Economic Growth, 2024).

Агентство працює над створенням комерційно прибуткового, ефективного та екологічно стійкого енергетичного сектору, що підвищить незалежність України від імпорту палива. З цією метою були започатковані програми «Енергетичне навчання та партнерство» (1993–2001), «Енергоефективність» (1994–2007) і «Реструктуризація та приватизація енергетичного сектора (1997–2003)» (15 Years of Partnership, 2007, pp. 14-15). Сьогодні в цій сфері здійснюються три програми: «Проект енергетичної безпеки» (2018–2025), «Прозорість енергетичного сектору» (2019–2025) та «Послуги з реконструкції України» (2023–2028). Останній проєкт має на меті допомогу у відновленні пошкодженої війною української критичної інфраструктури, зокрема

із залученням досвідчених інженерів. Загалом USAID інвестує майже 1 млрд дол. США у ремонт, покращення та модернізацію енергетичної інфраструктури України, а також надає понад 750 млн дол. для інженерної підтримки в галузях транспорту, сільського господарства, охорони здоров'я, освіти тощо (Critical Infrastructure, 2024).

Важливою є діяльність USAID у галузі цифрової трансформації України, яка є ключовим елементом економічного відродження країни та прозорості у її відбудові. Так, програма «Діяльність у галузі кібербезпеки критичної інфраструктури в Україні» (2020–2025) спрямована проти кібератак шляхом встановлення довірчої співпраці між ключовими зацікавленими сторонами в уряді, приватному секторі, наукових колах і громадянському суспільстві. Проєкт включає три взаємодоповнювальні компоненти: 1) посилення сприятливого середовища для кібербезпеки; 2) розвиток кадрів з кібербезпеки в Україні; 3) створення стійкої галузі кібербезпеки. (Democracy, Human Rights and Governance, 2024).

USAID також реалізувало декілька екологічних проєктів, які допомагали збільшувати інвестиції в охорону навколишнього середовища, просувати безпечні технології, а також покращувати екологічний менеджмент на державних і приватних підприємствах (15 Years of Partnership, 2007, pp. 14-15).

Агентство підтримує Україну в більш ефективному та прозорому управлінні державними активами. За підтримки USAID українських уряд здійснив кілька важливих кроків, що, зокрема, включають впровадження електронної системи звітності та розкриття інформації для підприємств, а також створення інституцій, що забезпечують прозору та ефективну торгівлю активами (Economic Growth, 2024).

USAID зробило внесок у розвиток економіки та бюджетної системи місцевих громад України, свідченням чого є реалізація відповідних програм 1990-х – 2000-х рр. («Асоціація міст України», «Муніципальні фінанси та менеджмент», «Реструктуризація та реформування комунальних послуг», «Місцевий економічний розвиток») (15 Years of Partnership, 2007, pp. 16-17).

Агенство сприяє демократичному врядуванню, боротьбі з корупцією та захисту прав людини, підтримуючи відповідні трансформаційні реформи як на національному, так і на місцевому рівнях. Сьогодні в цьому напрямі USAID реалізує в Україні 19 поточних програм.

USAID підтримує розвиток політичного та електорального процесу в Україні з 1992 р., зосереджуючись насамперед на функціонуванні сильних політичних партій, удосконаленні законодавчих процесів та зміцненні впливу громадянського суспільства. Агенство працювало над залученням кваліфікованих молодих лідерів

до державних структур України через міжнародні тренінги та міжурядові обміни. (15 Years of Partnership, 2007, pp. 22-23). Сьогодні USAID реалізує такі проекти, як «Програма відповідального та підзвітного врядування в Україні» (2016–2026), «Внутрішнє спостереження за виборами та політичними процесами» (2022–2026) та «RADA наступного покоління» (2021–2026). Остання програма покликана досягти чотирьох цілей: 1) розширення участі виборців у законодавчих процесах; 2) зміцнення аналітичного та наглядового потенціалу Верховної Ради України; 3) ефективне виконання парламентом своїх конституційно визначених функцій шляхом використання інновацій; 4) сприяння ВРУ в діяльності, пов'язаній з війною, підготовкою до миру та післявоєнних реалій. (Democracy, Human Rights and Governance, 2024).

Важливими є програми USAID, спрямовані на підтримку децентралізації та місцевого самоврядування в Україні. Так, проект «Децентралізація, що забезпечує кращі результати та ефективність» (DOBRE) (2016–2025) має дві головні цілі: 1) збільшити спроможність місцевих органів влади ефективно управляти ресурсами та послугами; 2) покращити залучення громадян до місцевого управління. Метою програми «Діяльність USAID з врядування та місцевої підзвітності» (HOVERLA) (2021–2027) є допомога українському уряду в подальшому розвитку законодавчої бази для місцевого управління, а також підтримка галузевої та фінансової децентралізації. (Democracy, Human Rights and Governance, 2024).

Програми Агенства підтримують розвиток ЗМІ в демократичному суспільстві, допомагаючи їм виробляти якісні новини, зміцнювати медіаграмотність і підтримуючи стратегічні комунікації. За перші 15 років діяльності в країні USAID надало понад 45 млн дол. США для сприяння розвитку незалежних друкованих та радіомовних ЗМІ в Україні. Також було виділено близько 30 млн дол. на медіапроекти громадянської освіти та зроблені важливі кроки у розвитку відкритого конкурентного медіаринку. (15 Years of Partnership, 2007, pp. 18-19). Сьогодні в цій сфері Агенство реалізує проекти «Медіапрограма в Україні» (2018–2025) і «Трансформаційна комунікаційна діяльність» (2020–2026) (Democracy, Human Rights and Governance, 2024).

USAID зробило значний внесок у розвиток активного та стійкого громадянського суспільства в Україні. Агенство підтримує діяльність широкого спектру неурядових організацій, таких як громадські групи, асоціації та позапартійні аналітичні центри. Проекти USAID відіграли важливу роль у розвитку спроможності та навичок адвокації організацій громадянського суспільства, створенні для них більш сприятливого правового середовища та бази фінансування (15 Years of Partnership, 2007, pp.

20-21). Сьогодні в цьому напрямі реалізуються дві програми: «Посилення залучення неурядових організацій та громадськості» (2016–2025) та «Секторальна підтримка громадянського суспільства України» (2019–2025) (Democracy, Human Rights and Governance, 2024).

Агенство також розвиває здатність громадянського суспільства та спеціальних інституцій розпізнавати корупцію та боротися з нею. З метою зменшення можливостей для корупційних дій та залучення громадськості до антикорупційних зусиль була започаткована програма цифровізації «Прозорість і підзвітність у сфері державного управління та послуг» (2016–2024). Вона базується на трьох основних компонентах: електронному врядуванні, відкритих даних та електронних закупівлях. Програма USAID «Сприяння доброчесності в діяльності державного сектора» (2023–2028) має на меті зменшення поширення та ризиків корупції задля відновлення України через реалізацію трьох цілей: 1) посилити боротьбу з корупцією на національному рівні; розвивати інституційну спроможність запобігати, виявляти та стримувати корупцію; 2) зміцнити антикорупційний контроль у місцевому врядуванні; 3) підвищити прозорість та підзвітність в зусиллях щодо стійкості, відновлення та реконструкції. (Democracy, Human Rights and Governance, 2024).

З 1993 р. USAID здійснює в Україні проекти, що мають на меті сприяти верховенству права та захисту прав людини відповідно до європейських стандартів (15 Years of Partnership, 2007, pp. 24-25). На межі 1990-х – 2000-х рр. Агенством втілювалися проекти із запобігання торгівлі людьми та розширення економічних можливостей жінок (15 Years of Partnership, 2007, pp. 30-31). У 2004 р. почалась реалізація 20-річної програми «Протидія торгівлі людьми та допомога вразливим групам в Україні». Проект «Права людини в дії» (2017–2024) покликаний підтримувати зусилля, спрямовані на посилення відповідальності за порушення прав людини та воєнні злочини, скоєні внаслідок повномасштабного вторгнення Росії. Програма «Правосуддя для всіх» (2021–2026) спрямована на зміцнення незалежності, підзвітності та ефективності системи правосуддя, а також поліпшення її доступності для громадян. (Democracy, Human Rights and Governance, 2024).

Окремо слід виділити міжгалузевий проект «Українська національна ідентичність через молодь» (UNITY) (2020–2027), метою якого є сприяння зацікавленості молодих людей у демократичному європейському майбутньому країни шляхом мобілізації молодіжного лідерства навколо концепції української ідентичності, заснованої на цінностях, інноваціях та плюралізмі. Це буде досягнуто за допомогою реалізації завдань, за допомогою яких молодь: 1) розширить свої економічні можливості

шляхом вдосконалення інновацій, підприємництва та навичок підготовки до кар'єри; 2) посилить свою участь у вирішенні суспільних проблем; 3) сприятиме розвитку плюралізму та поваги до різноманітності в Україні. (Democracy, Human Rights and Governance, 2024).

У контексті воєнних реалій важливою є «Ініціатива зміцнення довіри в Україні» (2023–2026). Це гнучкий механізм швидкого реагування, покликаний допомогти громадянам, громадянському суспільству та державним органам країни просувати демократичне та орієнтоване на Європу відновлення в регіонах, які найбільше постраждали від повномасштабного вторгнення Росії. Проєкт здійснюється за трьома основними напрямками: 1) зміцнення прозорих процесів відновлення, які відображають місцеві пріоритети в постраждалих від війни регіонах; 2) посилення зв'язків між тимчасово окупованими Росією територіями та рештою України; 3) розширення можливостей громадської участі в прифронтових і звільнених громадах для сприяння їх стійкості. (Transition Initiatives, 2024).

Діяльність USAID у галузі **охорони здоров'я** мотивується ідеєю, що здорове населення є запорукою сильної робочої сили, яка стимулює економічне відновлення країни. Можна виокремити такі напрями діяльності Агенства в цій сфері: 1) підвищення ефективності надання українцям доступних та якісних медичних послуг, що відповідають міжнародним стандартам; 2) підтримка реформування системи охорони здоров'я, яке включає боротьбу з корупцією в цій сфері, зокрема шляхом проведення відкритих цифрових закупівель; 3) профілактика та лікування ВІЛ/СНІДу та туберкульозу, а також сприяння широкій обізнаності про ці хвороби та подолання стигматизації (дискримінації) інфікованих людей; 4) розширення доступу до послуг фізичної реабілітації та психічного здоров'я; 5) підтримка здоров'я матері та дитини (15 Years of Partnership, 2007, pp. 26-27, pp. 32-33; Health: Current Programs, 2024). Сьогодні USAID реалізує в Україні 12 програм з охорони здоров'я, серед яких: «Безпечні, доступні, ефективні ліки для українців» (2017–2025), «Підтримка реформи охорони здоров'я» (2018–2025), «Зміцнення реабілітаційних послуг у системах охорони здоров'я» (2019–2024), «Діяльність із запровадження інновацій у лікуванні туберкульозу в Україні» (2021–2025), «Дії спільноти з контролю ВІЛ-інфекції» (2021–2026), «Діяльність з відновлення та стійкості системи громадського здоров'я» (2022–2027) (Health: Current Programs, 2024).

Окремий напрям діяльності USAID в Україні складає **соціальна допомога** найбільш уразливим верствам населення, зокрема літнім людям, дітям-

сиротам, інвалідам, безробітним та постраждалим від катастроф. З 1994 по 2005 рр. Агенство розподілило понад 144 млн дол. у вигляді обладнання та матеріалів для гуманітарної допомоги, а також для розбудови потенціалу неурядових організацій (15 Years of Partnership, 2007, pp. 28-29). Після повномасштабного вторгнення Росії в 2022 р. USAID надало майже 2 млрд дол. гуманітарної допомоги для підтримки постраждалих громадян України (Transition Initiatives, 2024).

Висновки.

Метою діяльності Агенства США з міжнародного розвитку є демократична, економічно розвинена та здорова Україна, об'єднана навколо західних цінностей. В основі поточної Стратегії співробітництва USAID лежить ідея, згідно якої європейські прагнення, демократичний поступ, майбутній добробут і суверенітет України можуть бути забезпечені лише за умови вирішення проблеми корупції, пом'якшення наслідків російської агресії, а також досягнення сталого економічного зростання на ринкових засадах. Успіх України в цьому напрямі матиме суттєві наслідки для стабільності європейського майбутнього, а, отже, й для США, для яких існування цілісної, сильної та мирної Європи є однією з основоположних цілей політики у сфері національної безпеки.

Головними напрямками діяльності USAID в Україні є економічний та суспільно-політичний, а також ті, що пов'язані з охороною здоров'я та наданням гуманітарної допомоги. За більш ніж 30 років своєї діяльності в Україні USAID реалізувало більш ніж 50 програм, що сприяли розвитку демократичного врядування, громадянського суспільства, незалежних медіа, а також підтримували боротьбу з корупцією та захист прав людини. Агенство зробило суттєвий внесок у сприяння розвитку ринкової економіки та сфери охорони здоров'я, а також у соціальний захист найбільш уразливих верств населення. Сьогодні USAID реалізує в Україні понад 40 поточних програм, серед яких особливо важливими є ті, що пов'язані з подоланням негативних наслідків повномасштабної війни (відновлення енергосистеми, продовольча безпека, гуманітарна допомога постраждалим тощо). Висловлюючи повагу до територіальної цілісності та суверенітету України, USAID інвестує мільярди доларів, щоб підтримати українську економіку та суспільство у воєнний період та закласти основу для стійкого та швидкого відновлення країни.

Таким чином, Агенство США з міжнародного розвитку є уособленням «м'якої сили» Сполучених Штатів в Україні, яка має сприятливий ґрунт серед української влади і суспільства та базується на спільних інтересах та цінностях.

REFERENCES

- 15 Years of Partnership*. (2007). Retrieved from https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PBAAF887.pdf
- Agriculture Resilience Initiative – Ukraine (AGRI – Ukraine)*. (2024). Retrieved from <https://www.usaid.gov/ukraine/agriculture-resilience-initiative-agri-ukraine>
- Bhungalia, L. (2016). On USAID, Soft Power, and American Globalism. *Dialogues in Human Geography*, 6(1), 88-90. <https://doi.org/10.1177/2043820615609495>
- Buchkovska, K. (2023). The USA Development Policy as a Key Instrument of the American Foreign Policy – "Soft Power" and the Role of USAID. *Vizione*, 41, 125-139.
- Civil Society in Ukraine in the Context of War: Report on a Comprehensive Sociological Research*. (2024). Retrieved from https://ednannia.ua/images/Procurements/Civil_Society_in_Ukraine_in_the_Context_of_War_Report_on_a_Comprehensive_Sociological_Research.pdf
- Congressional Research Service. (2023). *U.S. Agency for International Development: An Overview*. Retrieved from <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10261>
- Context*. (2024). Retrieved from <https://www.usaid.gov/ukraine/history>
- Country Development Cooperation Strategy 2019–2024*. (2019). Retrieved from https://www.usaid.gov/sites/default/files/2022-05/Ukraine_USAID_CDSCS_2019-2024_Public_EN_12.pdf
- Critical Infrastructure: Current Programs*. (2024). Retrieved from <https://www.usaid.gov/ukraine/critical-infrastructure>
- Democracy, Human Rights and Governance: Current Programs*. (2024). Retrieved from <https://www.usaid.gov/ukraine/democracy-human-rights-and-governance>
- Development Finance Assessment: Ukraine: Analytical Report*. (2022). Retrieved from https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-08/UNDP-DFAUkraineEN_v03.pdf
- Economic Growth: Current Programs*. (2024). Retrieved from <https://www.usaid.gov/ukraine/economic-growth>
- Essex, J. (2013). *Development, Security, and Aid: Geopolitics and Geoeconomics at the U.S. Agency for International Development*. Athens: University of Georgia Press.
- Foreign Assistance Act of 1961. №87-195. (1961, September 4). *Public Law*. (As Amended). Retrieved from <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-1071/pdf/COMPS-1071.pdf>
- Health: Current Programs*. (2024). Retrieved from <https://www.usaid.gov/ukraine/health>
- Joint Regional Strategy. (2022). *Department of State Bureau of European and Eurasian Affairs and USAID Bureau of Europe and Eurasia*. Retrieved from https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/01/JRS_EUR-EE_18NOV2022_PUBLIC.pdf
- Joint Strategic Plan FY 2022 – 2026*. (2022). Retrieved from https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/03/Final-State-USAID-FY-2022-2026-Joint-Strategic-Plan_29MAR2022.pdf
- National Security Strategy*. (2022). Retrieved from <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>
- Policy Framework: Driving Progress Beyond Programs*. (2023). Retrieved from https://www.usaid.gov/sites/default/files/2023-05/Policy%20Framework%20%28V16%29%2005-04-2023_2.pdf
- Transition Initiatives and Humanitarian Assistance*. (2024). Retrieved from <https://www.usaid.gov/ukraine/transition-initiatives-humanitarian-assistance>
- Ukraine: Country Overview*. (2024). Retrieved from <https://www.usaid.gov/ukraine>